

Füstölő – politikai élclap

A **Füstölő** 1875–1890 között Magyarországon kiadott politikai élclap, majd egyszer kísérelte meg a felelevenedést, sikertelenül.

A lap jellege:

Polgári újságíró társaság hozta létre, ezt a magyar nyelvű élclapot és kivezette a nemzeti ellenálló politizálás labirintusából kivezette majd társadalmi- politikai kulturális érdekű lappá emelte. A polgárosodás volt a legfontosabb kérdés az élclapok számára. Az 1880-as évek első felének antiszemitizmusa az élclapokban kristályosodási ponttá vált, sőt külön élclap is indult az zsidóság jegyében, a Füstölő (1881–1885, 1887–1888). Végtelenül egyszerű volt a lapok állásfoglalása. A szabadelvűség, polgárosodás, a kapitalizmus és a kiegyezési államforma vállalása a zsidóság kemény mitöbb élclaphoz viszonyítva váratlanul elkülönülésével, visszautasításával járt együtt. Elutasította a többi élclap a polgárosodás megvalósuló folyamatát. Többen földbirtokos szemléletűek lettek, elutasították a szabadelvűséget és szubjektív ellenzéki szemléletmódúak voltak (Üstökös, Bolond Istók, Füstölő). Az élclapok időszakában a magyar társadalomtörténetének határköve lett a „Tiszaeszlári”¹ per. Az 1890-es évekig fokozatosan növekedett az élclapok száma. A vidéki művelődés, polgárosodás bizonyítékaként már több élclapot alapítottak a fővároson kívül. Több városban 4 – 5 évfolyamot is megélt egy-egy lap, volt, ahol egyidejűleg megjelent két élclap is, s a város és megyéje immár szünet nélkül birtokolt saját élclapot. Ilyen volt Székesfehérvár már az 1870-es évektől kezdve, az 1880-as évek elejétől Szombathely, Eger és Győr, az évtized közepétől Pécs és Debrecen, az 1880-as évek végétől Miskolc és Szeged.

¹ http://hu.wikipedia.org/wiki/Tiszaeszl%C3%A1ri_per 2009. 11. 21.

A pesti, az országos élclapok történetében valóságos határvonal volt az 1875. esztendő. Megszűnt a Mátyás deák, sőt a nagy múltú Bolond Miska is. A kormányváltás betörte és elszürkítette az élclapokat. 1875-öt követően 1886 volt a következő határvonal a 19. századi magyar élclapok történetében: az antiszemita harcok lassú elcsendesedése válságos helyzetbe hozta őket. A Füstölő megszűnt s csak egyszer kísérelte meg a visszatérést 1881-ben, de mindhiába.

1883-ban azonban megindult a Pikáns Lapok, az első olyan élclapkísérlet, mely már politikamentes. 1886-ban, a már korábban működő élclapok válságának követően, létrejött ennek életképes és sikeres utódja, a Magyar Figaró. Ez már a társasági- irodalmias-színházi lapot, a szalon-élclapot, a századfordulótól kifejlődő modern vicclap elődjét teremtette meg. A többi fővárosi politikai élclapkísérlet rövid életű és jelentéktelen volt. Az élclapok emelkedő száma együtt járt a példányszámok csökkenésével. A kiegyezési időszak politikai harcai okozta konjunktúra után a Tisza Kálmán-korszak politikailag elcsendesedett és elfásult légköre az olvasók negyed részét lefaragta.

Élclapok:

Üstökös, Kakas Mártonja, Tallérossy Zebulonja, Borsszem Jankó, Mokány Bercije, Bolond Istók, Mátyás deák, Bolond Miska, Herkó Páter, Uram Bátyám, Magyar Figaró, Pikáns Lapok...

Példányszámok:

Az 1875-ben megjelent 14 élclap egy év alatt még közel négyszázezer összpéldányt ért el – ez átlagosan heti 549 példány volt egy-egy lap esetében –, 1882-ben viszont a 20 élclap is csak háromszázezer példányban készült, vagyis egy-egy lap átlaga 288 példányra esett vissza.

Az orgánnum szerkesztői:

- Jankó János
- Homicskó Atanáz
- Faragó József
- Jantyik Mátyás
- Márk Lajos
- Lakos Alfréd
- Linek Lajos

Forrás:

A magyar sajtó története